

<http://transmedia.bg/>
24.06.2015 г.

Георги Лозанов: Кризата в БНР е лоша атестация за Янкулов

Интервю на Рени Нешкова

- "Ще си подам оставката с цел да катализирам процеса на диалог в радиото"

- "Имах впечатления от Радко Янкулов извън концепцията му, защото каквото и да си говорим, тя по самия си жанр е едно есе"

- "Критикувал съм неведнъж Радко Янкулов, че предпочита да управлява със силата на административната власт"

- "Участието на журналиста Емил Янев в изборите като кандидат в партията на Илиана Раева дало основание на Янкулов да го остракира"

- Г-н Лозанов, как оценявате кризата в Националното радио? Забелязвате ли някакви признаци на успокояване или процесът ескалира?

- За съжаление не забелязвам признаци на успокояване, но не бих казал и че процесът ескалира. Той е в една мъртва точка, единственият изход от която е в самото радио. Имаше очакване, че СЕМ отвисоко може да се намеси като „Деус екс машина“, но такива инструменти законодателят не ни е дал. Така че очакванията трябва да са към ръководството на радиото. Може да се спори кой е довел кризата, но няма спор, че ако тя не намери решение, това ще падне като отговорност върху ръководството. Самата криза вече – това че продължава без изход – е лоша атестация за директора и ръководството.

- Вие казахте, че ще си подадете оставката в едномесечен срок, ако кризата в радиото не се реши. Този срок изтича на 29 юни, а няма никакви признаци, както и вие казахте, че тя ще приключи. В интервюто, което дадохте за БНР, останах с впечатление, че не сте много убеден, че трябва да си подадете оставката?

- Казах, че ще си подам оставката с цел да катализирам процеса на диалог в радиото. Смисълът не е в оставката ми сама по себе си. Като персонален акт тя не е толкова съществена, казах, че ще я подавам, за да се разбере, че за мен тази криза не е маловажно цехово събитие, че може да се разпростре върху регулацията, че започва да има по-далечни ефекти от това едни хора да казват, че не харесват ръководството си, а пък ръководството да казва, че не харесва тези, които не го харесват. Това е една абсурдна ситуация и гледам да извърша всичко, което зависи от мен, за да бъде преодоляна.

- Г-н Лозанов, казвате, че СЕМ няма инструменти да реши тази криза. Но имаше инструменти да я избегнете, като не я предизвиквате с избора на Радослав Янкулов. Да оставим правописните грешки в концепцията му, с която участва в конкурса за генерален директор, но тя е пълна и със смислови и други недомислия. Как допуснахте институцията като БНР да бъде оглавена от човек,

който е съчинил израз от типа, че общественият съвет е съставен от „заслужили, знаещи мъдrecи“?

- Изборът на генерален директор на БНР става с конкурс и Съветът за електронни медии прави избор между кандидатите. Аз имах усещането от самото начало и го бях заявил, че е хубаво конкурсът да се разшири като участие, защото чувствах дефицити. Затова имах желание да бъдат допуснати и кандидати, които формално не отговаряха на условията докрай. Поисках съветът да пренебрегне формалните пречки и кандидати като Кирил Калев и Георги Василски да останат в конкурса. Съветът тогава отстояваше мнението, че трябва да бъде спазена докрай буквата на закона. И се оказаха прави, защото Калев обжалва и съдът не прие жалбата му. Тоест, ако се беше случило обратното и бяхме избрали някого от формално отпадналите, всеки от неспечелилите щеше да има основание да обжалва решението ни и то щеше да падне в съда. Между кандидатите, които останаха, смея да кажа, че Радко Янкулов беше най-перспективната възможност. Това не е оценка въобще и по принцип, а в границите на един конкурс. Ако някой твърди друго, трябва да посочи кой от участниците в конкурса е трябвало да бъде избран. Не бива да поставяме Радко Янкулов на въображаема сцена в центъра на българското общество и да му търсим достойнствата и кусурите, а да го преценяваме в контекста на този конкурс. Може да сме по-доволни или по-недоволни от него, но мандатът на предишния директор беше изтекъл и радиото трябваше да нов, за да може институцията да продължи да работи.

Освен това тогава няхахме поводи за предварително негативно отношение. Имах впечатления от Радко Янкулов извън концепцията му, защото каквото и да си говорим, тя по самия си жанр е едно есе, и СЕМ не прави избор, като стъпва изцяло върху него, а гледа биография, гледа това, че Янкулов е участвал в създаването на две нови радиопрограми през годините на прехода. Гледахме това, че той е бил част от Българското национално радио. Аз най-много разчитах на неговата комуникативност, че е на „ти“ с хората, че те ще го приемат и той ще управлява, така да се каже, в приятелски дух. Още повече че в самата си концепция казва, че ще направи така, че в радиото да се работи с радост. И аз се надявах, че това не са просто думи, а и хората да го приемат с радост. Може и да не е най-големият управленец, но поне няма да управлява в конфликт. Така че това конфликтно развитие сега е далеч от първоначалната ми представа. Въпросът бе в какви реални отношения ще влезе с хората в радиото. И аз съм го критикувал неведнъж, че предпочита да управлява със силата на административната власт, а не в диалог с управляваните.

- След като очевидно е имало дефицити в кандидатите за конкурса за генерален директор, нямаше ли начин да се проведе втори конкурс, тоест да няма избран генерален директор от немай къде?

- Да, има такава хипотеза и веднъж се е случвало. Но тогава то се случи в много тежък политически контекст и конфронтация. А сега нямаше такава, нещо повече – на изслушването му дойдоха застъпници на Радко, като например Лили Маринкова, другите кандидати също имаха свои застъпници. И аз няхах чувството, че изборът ни може да доведе до криза. Така че това, което се случва в момента, е непредвидимо развитие от гледна точка на онзи конкурс отпреди две години.

- Казвате, че СЕМ няма инструменти да прекрати мандата на генералния директор...

- Да, дори да имахме воля за това. А тя по мои впечатления поне до момента е колеблива, има въпроси, които трудно могат да получат еднозначен отговор. Например, доколко искането на протестиращите да си отиде цялото ръководство е пропорционална мярка на начина, по който то управлява радиото през последните две години? И дали това е единствената форма на възмездие, която то заслужава.

- В сайта на „Студия интермедия“ са публикувани десетина въпроса, от които ще ви задам само два, а вие ще кажете дали СЕМ има основание да прекрати мандата на г-н Янкулов, тъй като според Закона за телевизия и радио той може да направите това при констатирани административни нарушения. Първият въпрос: накърнен ли е общественият интерес и националните интереси, националната сигурност след едностранното прекратяване и ограничаването на излъчванията на средни и дълги вълни без предварително съгласуване с възложителя на държавната поръчка с двата регулатора – СЕМ и КРС, парламента и МВнР. Излъчванията на тези вълни са възложени на БНР за покритие на страната при извънредни обстоятелства, а друга част от спрените излъчвания засягат предавания на майчин език и райони без достъп до други информационни източници?

- В закона като основание за предсрочно прекратяване на мандата са посочени системни нарушения. Така че, нека първо нека изясним какво значи „системни нарушения“. Значи нарушения по един и същи член на Закона за телевизия и радио, което предполага влезли в сила наказателни постановления, три поредни финансови санкции на БНР, минали през съдебен контрол. Така че точката за „системност“ в случая е нерелевантна.

- А това, за което по-горе стана дума, не е ли нарушение, което е трябвало да се санкционира?

- Това е проблем на разпространението на програмите. С регулацията на разпространението СЕМ не се занимава, той се занимава със съдържание, с разпространение се занимава Комисията за регулиране на съобщенията. И от тяхна страна може да има санкция, ако има нарушение на разпространението. По отношение прекратяването на излъчванията на средните вълни обаче искам да кажа, че то беше обект и на публичен дебат, включително и в Народното събрание. Самото разпространение на тези вълни така, както се ползва в България, е анахронична форма с изключително ниска ефективност. Докато законът предвижда програмите да се разпространяват така, че да стигат до аудиторията. И ние изискахме от ръководството на БНР, при положение че няма да ползва средните вълни, да ни представи план за алтернативно разпространение на същото съдържание в обхвата на УКВ. Основно става дума за програми, излъчвани на майчин език, за етническите турци. Радиото извърши такава трансформация. Имаше различни мнения по въпроса, някои смятаха, че тези вълни трябва да останат. Но, така или иначе, нито има как, нито има защо тази трансформация да се приеме за нарушение от страна на ръководството. Тогава Янкулов казваше, че ако има хора, които разполагат само с радиоприемници за средни вълни, той ще започне с местните власти програма, за да им се закупят УКВ-приемници. Това е един процес, който върви, но той е в сферата на разпространение на програмите и по него въпросите по компетентност се отнасят не към СЕМ, а към КРС и към самото ръководство на БНР.

- **Другият въпрос, свързан с подозрението за нарушаване на правилата от страна на ръководството е следният: накърнен ли е общественият интерес и обществената мисия на БНР след прекъсването на преките излъчвания от парламента по Радио „София“ на честота 94.5 мегахерца, предоставена на БНР за тази цел? Накърнен ли е общественият интерес и обществената мисия на БНР след промените в програмната схема на Радио „София“, свързани с предавания за хора с увреждания, за малцинствата и т.н.?**

- Разбирам, че този въпрос е свързан с персоналната съдба на тъй нар. Инфохолици, с напускането им на радио „София“. Те се радикализираха в нападите си срещу мен, въпреки че направих опит да предложа на ръководството на БНР от четирите им предавания да съхрани поне това за хората в неравностойно положение. Право на ръководството обаче, и съветът не може да се намеси, е да прецени кои предавания са нужни и кой да ги прави, какъв да бъде профилът на програмите и т.н. Те решиха да адресират програмата на радио „София“ към младежка аудитория и директорът му твърди, че това е вдигнало рейтинга ѝ. Оттам започна конфликта и накрая това, че Емил Янев, докато още беше на работа в радиото, се яви на изборите като кандидат от партията на Илияна Раева, даде основания да Янкулов да квалифицира поведението му като нелоялно към обществената медия. А специално за излъчванията на парламента Янкулов се разбра с ръководството му.

- **Доколкото знам, Михаил Миков е подписал, но той няма такива провощия според Закона за телевизия и радио.**

- Според закона е важно да има излъчване от парламента, когато той гласува за това. Тогава с тази задача се ангажира най-слушаната програма на БНР „Хоризонт“, както в БНТ - Канал 1. Така че не виждам особено нарушение и в тази точка. Да не говорим, че в програмата на радио „София“ трудно съжителстваха двете функции – на парламентарен канал и на радио на града. Така че имаше логика в искането да постигне цялостно звучене, както и в искането да се преустановят излъчванията на средни вълни и съдържанието да се премине на УКВ. Не виждам основателна причина ръководството да бъде преследвано по закон за тези си решения. А и не това доведоха до кризата.

- **Кое доведе до кризата?**

- Според мен т две неща – първо, ръководството прояви склонност към кабинетно самозатваряне и административна принуда, говоря за директора основно, и оттам към взимане на решения без диалог, каквото обществената медия изисква - не по закон, но по друг начин просто тя не може да се управлява. Тръгваш по много тънък лед и накрая пропадаш във водовъртежа на недоволството. И второ – намаляването на финансирането по перо „Персонал“, което именно счупи леда и взриви отношенията между ръководството и една част от хората, които работят в радиото. Така да се каже, има една рамкова и една актуална причина без пряка връзка помежду си. Затова и самите протести са донякъде нефокусирани в позицията си. При предишните през 2001-а, когато имаше политически натиск, човек можеше много бързо можеше да вземе страна. Сега нещата не са такива и затова мисля, че кризата трябва да се реши вътрешно. За съжаление всяка от двете страни приема, че единственото решение е, ако победи другата страна. БНР се е превърнало във фронт на битка, в която обаче не може да има победител. Защото нито недоволството спрямо ръководството е основание да се прекрати мандата му, нито ръководството може да накара със сила протестиращите да

спрат да протестират. Аз си давам сметка, че всеки има своите огорчения, но те не бива да определят развитието на ситуацията.

- Доколкото разбирам, вие обявихте, че ще си подадете оставката като сигнал за сериозността на ситуацията и подсказка към г-н Янкулов да стори същото, но поне засега няма признаци, че той ще предприеме подобно действие.

- Първото и най-важно беше да дам сигнал ако не за примирие, поне за търсенето на компромис. Досега не съм усетил подобна воля – нито от ръководството, нито пък протестиращите. А ако това не може да се случи, действително моята оставка може да се приеме и като личен пример. Тук много се искат оставки – ама чужди, а човек разполага единствено със собствената си. На мен наистина ми е персонално болно, защото съм свързан с медиите биографично. Не мога да гледам спокойно журналисти, излезли пред на оградата на общественото радио, каквито и да са причините, не знам Радко как понася това. Защото няма значение кой е виновен, това само по себе си е нетърпима гледка.

- Смятате ли, че възнагражденията на принципа „на всекиго по малко“ са особено силен мотив за разделението на лагери, но което пак опира до ръководенето на институцията?

- По-голямата част от хората, които и без това не са получавали много повече от заплатите си, не могат да бъдат силно мотивирани да се борят срещу решението на ръководството. И затова тези критики срещу него напускат темата за парите и минават в други обвинения, включително и неоснователни, но се натрупват като търкаляща се снежна топка.

Давам си сметка, че решението на Министерския съвет, превърнало се в закон, има за цел действително да редуцира по-ненатоварените структури и не е случайно съкратените средства в перо „Персонал“ остават в бюджета на радиото. Тоест заплащането да стане адекватно на реално извършената работа. Ние водихме такъв разговор с ръководството на БНР и те настояват, че отдавна са започнали такава реформа, но в рамките на тази бюджетна година подобно преструктуриране няма как да даде финансовия ефект, който се изисква. Имали са и разговори с профсъюзите, които са били категорични, че не бива да има съкращения и тогава те са тръгнали да търсят други източници – ДМС, хонорари. Такова е обяснението на ръководството.

- Но протестът, поне погледнат отвън, не прилича на синдикален, той се опира на професионални критерии и морални норми?

- Да, но започва със синдикални преговори. Сега вече е многообразен и многогласен и в СЕМ дойдоха представители и на „трета страна“ – хората, които не протестират и защитават ръководството, някои от тях дори ръководители. В радиото работят около 1500 души – има подписка от 150 протестиращи и 700 непротестиращи. Аз обаче на подписки не вярвам и не мисля, че това е начинът да се открият позициите. Още по-малко пък да се намери някаква допирателна между тях.

- А вярвате ли на социологически проучвания?

- В социологически проучвания повече вярвам, особено когато нямат отношение към политически или икономически битки. Във вторник ще огласим резултатите от проучването, което поръчахме по темата, и тогава ще видим какво мисли обществото. Защото все пак това е обществена медия, макар че имаше съпротиви и срещу тази моя идея за проучването.

- Кой ще прави проучването или е тайна?

- Не е тайна – „Сова Харис“. Имахме оферти и взехме най-евтината, разбира се, на базата на най-голяма представителност и на предложения за въпроси.

- Но едва ли кризата ще се реши с това проучване или с вашата оставка, независимо дали ще я подадете или не...

- Ще я подам, но пак казвам – за мен тя е важна, доколкото може да помогне да се реши ситуацията.

- Говорили ли сте с г-н Янкулов дали е склонен да си подаде оставката след вашата?

- Нищо не съм говорил. Не водя такива разговори с него. Изобщо когато започна кризата, гледам да водя само публични разговори – и с ръководството, и с протестиращите. Давам си сметка, че има доста интригантски настроения и дори да имам какво да кажа на някого, няма да го направя, защото ще предизвика спекулации.

- Има ли решение, което да удовлетвори всички страни от конфликта?

- Оставката на ръководството несъмнено ще удовлетвори тези, които искат. Но на мен ми се щеше те да искания, които да предхождат това за оставката. Така това ще е анонс за промяна, а не за санция.

- На вас харесва ли ви Законът за телевизия и радио?

- Навремето той беше един много добър закон, но постепенно обрасна с кръпки, някои от които лобистки, и аз го наричам „индианско одеяло“. В началния си вариант този закон беше приет през 1998 г. и регулираше отношения в медиите, които коренно се промениха. Като започнем от това, че телевизията излезе от аналоговата и влезе в цифровата ера, та стигнем до „основния враг“ на свободата на словото – тогава виждахме такъв в държавата и политиците, а днес в далеч по-сложни корпоративни зависимости. Сега един закон би трябвало да предвиди нови защити на тази свобода. Дори проблемът за собствеността на медиите е затворена глава, далеч по-важни стават източниците на финансиране. Включително е наложителна промяна в модела на финансиране на обществените медии. Защото ако той не беше така пряко зависим от държавата, сегашната криза в БНР вероятно нямаше да я има.